СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIX. Ч. 301. Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 28 грудня 1931. VOL. XXXIX. No. 301. Jersey City, N. J., Monday, December 28, 1931. THREE CENTS.

ВЗИВАЄ АМЕРИКУ Й АНГЛІЮ ДО РОЗЗБРОЄННЯ

ВАШИНГТОН. — Епископ Джеймс Е. Фрімен виголосив у вашингтонській катедрі різдвяну проповідь, яку передано радіом і до Англії, а якою він візвав Америку й Англію подати собі руки на міжнародній конференції в справі роззброєння, започаткувати обмеження зброєння і в той спосіб дати такий добрий примір для світового роззброєння, якого ще досі в історії не було.

Отсе, говорив епископ, буде відповідати духови Різдва Христового.

ПОДБАЛИ ЗА БІДНИХ.

НЮ ЙОРК. — Ще ніякого року не доложено стільки старань, щоби на Різдво допомогти бідним і потребуючим, ніж цього. По всіх заведеннях для сиріт, бездомних і хорих, а навіть по вязницях панував святочний настрій, бо роздавано святочні дарунки і святочні обіди з куркою чи індиком.

ЦЕРКВИ БУЛИ ПЕРЕПОВНЕНІ.

НЮ ЙОРК. — На латинське Різдво церкви були переповнені вірними. У святочних проповідях піддержували проповідники людей на дусі, взивали до допомоги бідним та пятнували матеріялізм як найбільше нещастя нових часів.

МАЛО ВИПАДКІВ З ЗАТРОЄННЯ АЛЬКОГОЛЕМ.

НЮ ЙОРК. — Від коли заведено прогибіцію, не було ще в місті такого Різдва, щоби занотовано тільки один смертний випадок від затруття алькоголем, як це було цього року. Пояснюють це тим, що люди не мають грошей і менше пють. А далі подають ще й те, що цього року було на Різдво дуже тепло; а як зимно, то люди більше запиваються.

З огляду на важкі часи майже у всіх спікізах подавали задармо алькоголічні напитки, але тільки постійним „костумерам".

ЖЕРТВЕННІСТЬ ЗРОСТАЄ.

НЮ ЙОРК. — Мимо важких часів Колюмбійський університет одержав за останній рік шляхом даровизни на свої потреби $28,000,000.

БОТЛЕР ПРОТИ ЗЛИХ МАНЕР МОЛОДІ.

НЮ ЙОРК. — Д-р Николас Ботлер, президент Колюмбійського університету, нагороджений недавно мировою нагородою Нобля, виступив з гострою критикою товариських форм теперішньої молоді. Крім цього вказував він ще на цілковитий упадок впливу родини і протестантської церкви на виховання молодого покоління.

Коли брати під увагу манери молоді, то, говорив Ботлер, кождому хіба впаде в очи грубе поведення молоді, крайна недбалість у доборі слів у розмові, а далі недбалість за те, як і в що вбибатися. Тесаме можна вправді завважити і в старших, додав Ботлер. Тип джентелмена, що звертав увагу на другу особу, особливо на вік, та вмів бути чемним і коректним у поступованню і мові, починає цілковито занепадати. Отсе є, на думку Ботлера, виплив ріжниж псевдо-психольоґій, які практикується в американських школах. А висліди такого виховання є гідні пожалування.

ОПЕРА ЧЕРЕЗ РАДІО.

НЮ ЙОРК. — Перед 23 роками Карузо і Дестин відспівали кілька дуетів в Метрополітен Опера Гавз, а ріжні аматори робили спроби, чи не можна би їх співу передати через радіо. І прийшли до переконання, що це мабудь буде неможливо перебороти трудноші до тої міри, щоби можна було передавати цілі опери радіом, як це плянували.

А по 23 роках спроб передано з того самого місця на Різдво співану по німецьки оперу „Ґензель унд Ґретель" і її чули дуже добре по цілій Америці.

МУНІ ПОЧЕСНИМ ГОЛОВОЮ РОБІТНИЧОЇ ОЛІМПІЯДИ.

НЮ ЙОРК. — Комуністична організація „Ди Інтернешенел Лейбор Діфенз" проголосила, що Томас Муні, котрий сидить у вязниці Сен Квентин у Каліфорнії за здогадний бомбовий замах, згодився бути почесним головою Міжнародньої Робітничої Олімпіяди, яка має відбутися в Шикаго для протесту проти Олімпійських Ігрищ, котрі мають відбутися в 1932 р. в Лос Енджелес.

Муні взивав бойкотувати Олімпіяду в Лос Енджелес за те, що каліфорнійський стейт держить його 16 літ у вязниці на підставі фальшивих зізнань.

Мейор Вокер, котрий недавно їздив інтервеніювати в справі освободження Мунія, запитаний про це, заявив, що Муні приобіцяв йому не мішатися більше до робітничого руху.

ВИПЛАТИЛИ ЗААСЕКУРОВАНИМ ПОНАД ТРИ БІЛІОНИ ЗА ОДИН РІК.

ГАРТФОРД. — Статистика обезпечень виказує, що в 1931 р. виплачено на ріжні асекураційні премії в Америці $3,250,000,000.

ТИРОЛЬЦІ ЗА ПОВОРОТ ГАБСБУРҐІВ.

Віденські часописи пишуть, що Тирольці ведуть в цілій країні аґітацію в тій цілі, щоби тирольські громади признали Оттонови Габсбурґови (синови останнього австрійського цісаря) почесне горожанство й що 50 тирольських громад вже заявилися за те, щоб Оттонови таке горожанство признати. Тіж самі часописи пишуть, що ведеться також акція, щоби ціла бувша цісарська родина могла поселитися в Тиролі.

ГРЕКИ ПРИМУСОВО МУСЯТЬ ЇСТИ РОДЗИНКИ.

Грецький уряд видав розпорядок, яким установив, що всі мешканці країни мусять один день на тиждень споживати родзинки, а два дні тижнево мають задержувати безмясну дієту. Розпорядок видано для того, щоби зменшити імпорт споживчих продуктів і зменшити надвишку родзинків у країні. Цього року був дуже великий урожай родзинків у Греції.

КРІЗА В МУЗИЦІ Й МІЖ МУЗИКАМИ.

Музика переживає тепер остру крізу. Музична освіта упадає в віденських консерваторіях. Число учнів зменшилося на 65% в порівнанні з минулим роком, а в богатьох паризьких музичних школах припинили виклади внаслідок дуже малої фреквенції учнів. Безробіття між музиками збільшилося у Франції на 5% в Англії на 14%, а в Німеччині на 40%. В Парижі зовсім поважно говорять сьогодні про замкнення славної опери. А віденський центральний льомбард, т. зв. „Доротея", згадує у свойому звіті за жовтень ц. р., що протягом жовтня заставлено в цьому льомбарді 6 тисяч скрипок, 700 піянін, фортепянів і фісгармоній та 600 штук інших музичних інструментів.

КРАДУТЬ.

Панайотопулька, посадник грецького міста Пірей, здефравдував 34 міліонів драхм. Арештували його. — Скарбник шведського академічного хору при університеті в Гельсінках здефравдував цілий маєток організації. Цей маєток обчисляють на 180 міліонів марок.

В КАПЛИНЦЯХ.

Староство в Бережанах розвязало руханково-пожарниче Т-во „Луг" в Каплинцях. За причину розвязання подало, що, мовляв, згадане Т-во не зорганізувало правильних гімнастичних вправ, не заосмотрилося у відповідні гімнастичні прилади, не занялося раціональним і доцільним приготуванням своїх членів до протипожежної акції, не поробило заходів в ціли набуття середників і ратункового приладдя в відповідній скількости. Та треба зазначити, що власне члени розвязаного „Лугу" вивязалися як слід при гашенню пожеж як у Каплинцях так і в сусідних селах.

ЗА НЕДОЗВОЛЕНУ ОПЕРАЦІЮ — ДВА РОКИ ТЮРМИ.

В Рівнім засудили на кару дволітньої вязниці лікаря д-ра Ментеля за те, що він виконав недозволену операцію, після якої пацієнтка вмерла.

НЕПРИЄМНА ПРИГОДА МІНІСТРА.

Недавно поїхав був один анґлійський міністер на прогульку, чи відпочинок кілька станцій за Лондон. На лоні природи чоловік звичайно почувається як Адам в раю — так і пан міністер. Можливо, що йому мріявся якийсь рай — досить, що заснув собі спокійно на зеленій мураві. Був би не знати як довго спав, але збудив його пронизливий свист льокомотиви. Тоді міністер пробудився, глянув на годинник і скоренько помандрував на стацію.

Прийшов якраз на час, купив білет і всів до поїзду. Та в поїзді щось почало кусати міністра по цілому тілі. Пан міністер подивився по собі й побачив, що його страшенно обсіли мурашки; а що був сам один у переділі, то скинув штани й став їх через вікно тріпати. За вікном був одначе дуже сильний вітер, який пірвав штани міністрови. Лишився отже міністер без штанів. На найближчій залізничій стації прохав міністер начальника, щоби до його переділу не пускав людей, бо він без штанів. Але поїзд на кожній стації зупинявся дуже коротенько, тому міністрови важко було розтолкувати начальникови, про що розходиться. Тимчасом поїзд наближався до Лондону.

Щойно на передостанній стації вдалося міністрови довше побалакати з начальником. Та вислід цієї розмови не був для міністра корисний, бо начальник надав до Лондону ось таку телеграму: „У вагоні 1-шої кляси їде дуже небезпечний варят. Пізнати його можна по тому, що він без штанів і кричить, що він міністер. Зловіть його!"

Ця неприємна пригода міністра подобає справді на веселу гумореску. Людям було весело глядіти, як міністер висідав у Лондоні, зате йому самому не дуже мабуть весело було висідати без штанів.

БЛИЗНЮКИ НА ЗАСТАВ.

Безробітний Сем Герис з Гочесон, Кензас, оголосив, що дасть у застав своїх шість-місячних синків-близнюків тому, хто позичить йому 200 долярів. Герис є вже більш як рік без праці і жие з жінкою та дітьми в хаті, в якій є лише стіл і два крісла. Решту обстановки вже випродав. Тепер йому треба піддатись операції, на яку в нього нема зовсім фондів, і тому зробив таке оголошення. По операції, як дістане працю, Герис обіцює „викупити" діти.

ЗІ СТРАХУ ПЕРЕД ШИБЕНИЦЕЮ ПІДРІЗАВ СОБІ ЖИЛИ.

В Квебеку повішено Альфонса Бюро. День перед виконанням екзекуції Бюро попідрізував собі в тюрмі жили на руках і ногах. Одначе не помер, бо тюремна сторожа це завважила й закликала лікаря, який задержав його при життю, поки не виконано над ним екзекуції.

НОВИЙ ВИНАХІД УКРАЇНЦЯ.

Після італійських спроб виготовити барвні фільми Українець Анащенко з Києва винайшов нову методу виробництва колірової фільми. Користуючися цим винаходом, накрутило українське виробництво фільму „Свято праці". Інжинір Анащенко продав усі права до свого винаходу Злученим Державам.

„ГУЛЯЙ ДУША БЕЗ ФУНДУША".

Під таким многообіцюючим наголовком приносить варшавська „А. Б. Ц." (ч. 337) таку сенсаційку з варшавського бруку:

„Вчора над раном до І. комісаріяту поліції заїхала дорожка, з кельнером реставрації „Вікторія" і пасажиром. Показалося, що прибувший в асисті кельнера пасажир є реставраційним гостем, який зїв вечерю, що коштувала понад 70 золотих, а як прийшло до плачення, виявилося, що він має в кишені... 20 грошів. А дальше виявилося, що перед реставрацією чекає на нього дорожка — якій цей гість завинив 18 золотих. Подібні претенсії зголосила „фортанцерка", яка провела з гостем при столику цілий вечір і нічого не дістала. Спроваджений до комісаріяту дармоїд ревно розплакався, показав документи на те, що він є резервовим офіцером, і зложив щире приречення, що за дві години уреґулює все. Пошкодовані згодились і гість під ескортою дорожкаря й кельнера звернувся до знайомих, позичив грошей і заплатив цілу належитість. — Лише „фортанцерка" лишилася без нічого" — кінчить сентиментально А. Б. Ц.

СМІЛИВИЙ БАНДИТСЬКИЙ НАПАД.

У віллі одного лондонського банкира відбувся оноді баль. Коли зібране з вищих сфер товариство було розбавлене, до балевої салі ввійшли 10 узброєних бандитів, що стероризували присутних і забрали від них всі дорогоцінности і гроші. Опісля відїхали бандити люксусовим автом. Поліції досі не вдалося натрапити на сліди грабіжників.

ЗРОБИЛИ СОБІ ЗЛОДІЙСЬКУ КРИЇВКУ З ОПУЩЕНОЇ ФАРМЕРСЬКОЇ ЗАГОРОДИ.

На опущеній фармі чотири милі на північний захід від Вінніпеґу арештувала поліція пятьох молодих злодіїв, які зробили собі з фармерської загороди криївку на крадені та зрабовані річі. На подвірю знайдено багато крадених автомобілів, а в забудуваннях багато мішків цукру, провіянтів, тютюну і т. п. Ввесь запас крадених річей варта багато тисяч долярів.

ЛЮБОВНА ТРАГЕДІЯ.

Варшава порушена новим убивством на любовному ґрунті, при чому сумними героями тої нової траґедії стала відома на варшавському терені пара. А саме — 23-літня княжна Воронецька вбила 7-ма револьверовими кулями 40-літнього варшавського купця — промисловця Боя. Вбивниця рік тому вийшла заміж за інж. Тепфера, але вже в місяць по вінчанню втекла від нього і розпочала розводові заходи, заявляючи, що її чоловік знущався над нею. Вона після отримання судової сепарації мала вийти заміж за Боя. Свого нареченого застрілила, бо — мовляв — він її зраджував.

НЕВДАЛА ВТЕЧА.

З Фінляндії котіли втекти до Совітів нелеґально моторовим човном 24 комуністів. Вони зблудили на морі й були арештовані фінляндською поліцією.

БУДЕ СКЛИКАНА КОНФЕРЕНЦІЯ В СПРАВІ РЕВІЗІЇ РЕПАРАЦІЙ І МІЖНАРОДНІХ БОРҐІВ

АНҐЛІЯ Й ФРАНЦІЯ ЗГОДИЛИСЯ СКЛИКАТИ ТАКУ КОНФЕРЕНЦІЮ 18 СІЧНЯ.

ПАРИЖ (Франція). — Франція й Анґлія рішили скликати на 18 січня 1932 року конференцію для ревізії пляну Йонґа та міжнародніх борґів. Конференція ця має бути скликана в Газі, де був вироблений плян Йонґа. На таке рішення цих держав вплинули висновки комісії експертів міжнародного банку в Базелі.

Тепер чекають відповіди на це предложення Америки та інших держав. Покищо не відомо, як Америка поставиться до ревізії міжнародніх борґів, але в Европі стоять на тому, що без їх ревізії не може бути полекшення в репараціях. Европа вважає питання міжнародніх борґів і репарацій тісно звязаними між собою.

Европейська опінія вже підготовляється до того, щоби вину за невдачу, коли така буде, газької конференції звалити на Америку.

ХОТІЛИ ВБИТИ ЯПОНСЬКОГО ПОСЛА.

МОСКВА (СССР). — Радянська преса повідомляє, що один службовець залізничого транспорту заявив ГПУ, що один з чужинецьких дипльоматів у Москві намовляв його вбити японського посла, Кокі Ґірота. Цим думалося спровокувати війну між Японією та Росією.

Радянська влада вже запевнила японський уряд, що посла Японії пильно охороняють і йому не загрожує ніяка небезпека. Японський уряд старається перевірити повідомлення ГПУ, щоб кинути більше світла на цю справу.

В АНҐЛІЇ НЕ ВІРЯТЬ.

ЛОНДОН (Анґлія). — В Анґлії не вірять тому, що хтось підготовляв замах на життя японського амбасадора. Тут певні, що вся ця історія є вигадкою ГПУ й радянського уряду, призначеною спеціяльно для внутрішньої аґітації. Радянський уряд старається знайти причини для пояснення свого миролюбного відношення до Японії, не зважаючи на те, що вона в Манджурії не додержала своєї обіцянки й перейшла в область російських впливів.

Отсю вигадку з замахом на японського посла большевики тепер будуть використовувати для внутрішньої аґітації перед своїми підданими в тому напрямку, що Росію стараються втягнути у війну з капіталістичним світом, а вона на це піде, бо така війна потрібна ворогам радянської Росії для знищення всіх її плянів пятилітки й т. п.

СПИНИЛИ НАСТУП НА ЧІНЧОВ.

МУКДЕН (Манджурія). — Японське командування спинило наступ на місто Чінчов. Японія далі домагається від Китайців звільнення цього міста. Точна причина припинення наступу не відома, але думають, що це сталося з огляду на протест Америки, Анґлії й Франції.

Японські военні кола дуже обурені з протесту цих держав і заявляють, що в Манджурії тепер оперує яких 100,000 хунхузів (розбійників). Їх дуже важко відріжнити від китайської реґулярної армії, що ускладнює японську боротьбу з хунхузами.

АРЕШТУВАЛИ ПОГРАНИЧНОГО ҐАНДІЯ.

КАЛЬКУТА (Індія). — Анґлійська влада арештувала провідника „Червоних Сорочок", Абдула Ґафара Хана, котрий називається „пограничний Ґанді". Разом з ним арештовано трох його головних помічників. Всіх арештованих перевозять з Пешавура в одну з провінцій в глибині Індії.

„Червоні Сорочки" були зорґанізовані в 1928 році на західнім кордоні Індії. Вони зпочатку поклялися на коран не робити ніяких военних виступів проти Анґлійців, а боротися з ними мирним шляхом. Пізніше вони схилилися в бік комунізму з гаслом „Хай жиє революція". Арешт цей стоїть у звязку з загальними репресіями Анґлійців проти індійських революціонерів.

ЗНАЙШЛИ ПЯТЬ ТРУПІВ У ВАТИКАНСЬКІЙ БІБЛІОТЕЦІ.

ВАТИКАН СІТИ (Папська держава). — З руїн ватиканської бібліотеки вже дістали трупи всіх пятьох загинулих людей, що були в тій частині бібліотеки, де обвалився дах. Між загинулими є чотири робітники, та д-р Ватасо, якого видістали з руїн ще живого, але він скоро вмер.

СТО МІЛІОНІВ НУЖДАРІВ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Міжнародне робітниче бюро числить, що тепер у цивілізованім світі знаходиться сто міліонів мужчин, і жінок, які потребують допомоги. Безробітних робітників числять на 25,000,000, хоч бюро не має вичерпуючих відомостей, особливо з південно-американських країн.

Безробітних у Злучених Державах нараховує бюро 6 міліонів, в Німеччині 5,500,000, в Анґлії 2,650,000, у Франції півтора міліона й т. д. Большевики заявляють, що в радянській росії безробітних нема.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:
Three cents a copy.

One year	$ 7.00
Six months	$ 3.75
Three months	$ 2.00

Foreign and Jersey City Rates:

One year	$10.00
Six months	$ 5.00
Three months	$ 2.75

ПЕРЕДПЛАТА:
Поодиноке число три центи.

На рік	$ 7.00
На пів року	$ 3.75
На три місяці	$ 2.00

В Джерзи Сіті і Заграницею:

На рік	$10.00
На пів року	$ 5.00
На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": Montgomery 5—0488. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЛЮДИНА „ЗАВТРІШНЬОГО ДНЯ"

Хто переглядає часописи, цей ледви чи не кождого дня стрінеться з якоюсь новинкою чи статею, в якій стоятиме на першім місці особа, котра є майстром у робленню для себе і своєї партії реклями. Є нею Адольф Гітлер, представник і творець національно-соціялістичної робітничої партії в Німеччині, себто тої партії, яка нібито подобає на італійський фашизм, є сумішкою большевизму і соціялізму, а мимо того має фінансове попертя з боку великих промисловців. Це така партія, яка має в собі первні аґітації „Бий Жидів — спасай Німеччину", далі ліквідацію воєнних довгів, а ще далі соціялізацію заводів, знесення морґеджів на домах, зменшення чиншів на помешкання і т. п. Вона така фантистична, що не диво, що знайшла в теперішніх важких часах так богато горячих приклонників. Фантазувати пішли з Гітлером хмари невдоволених, а сам він став їх представником. А як у кождім краю є тепер аж забагато невдоволених, то є їх більше ніж деінде в Німеччині, де число безробітних доходить до шестого міліона.

Гітлер завдячує свою популярність, між іншим, свому аґітаційному змислови і своїй безпощадности. Німецький уряд є для нього тільки урядом теперішньої ілюзії, а себе і свою партію він уважає урядом „завтрішнього дня". І тому під його прапор побігли всі ті, котрим теперішній уряд не дає можливости так жити і розвиватися, як вони до цього привикли за старих добрих монархічних часів. Тому саме згуртувалася біля Гітлера здеклясована частина тої кляси, яка була упривілейована за монархії, а далі приступили промисловці й артисти, яким тепер важко живеться, і всі ті, в яких зродилися революційні тенденції зприводу безвихідного безробітного положення, а ще далі студенти, яких притягнула фантазія Гітлера, а вкінці ціла юрба тих, що надіються з приходом Гітлера до влади добитися добрих посад і впливу. А цікаве в тім особливо те, що рух усіх тих незадоволених попирають фінансово грубі промисловці в тій надії, що Гітлер, коли обійме диктатуру, знищить великий вплив, якого добилися в Німеччині робітничі юнії.

Вся та мішанина, що зветься „німецьким фашизмом", ніколи не мала би місця між німецьким народом, як би не Верзайський мир і ті тягарі, якими Франція придавала Німеччину.

OPPRESSION OF UKRAINIANS

Savage Treatment of Prisoners. WHOLESALE TORTURE. Methods of Middle Ages Revived by Poles.

(From our Special Correspondent).

Lemberg (East Galicia), Friday.

The oppression of the Ukrainian minority in Poland is growing worse every day. It would perhaps be wearisome to record the oppressive acts that are being committed in evergrowing numbers — the closing down of cooperatives and schools, the dismissal of teachers, the wrecking of careers, the denial of political rights, the arrest, the savage sentences passed on innocent people, the continual byllying and intimidation. Such a record would be of almost impossible length.

But there are certain things that cannot be left unrecorded, that **must** be heard by the civilised world—namely, the horrible and inhuman barbarities that are inflicted on Ukrainian political prisoners in Polish gaols, and which are part of the war waged by the Polish dictatorship against the Ukrainian minority. The following account will give a few of the many facts I have gathered from eye-witnesses, from the victims themselves, from evidence given at trials I have attended, and from authentic documents.

I am for the moment compelled to adopt a general discriptive manner, and to withhold particulars that would if published endanger some of my informants, who are nevertheless willing to give evidence under proper safeguards before any impartial committee of inquiry. I also have to leave out certain details that, although characteristic of the methods used by the Polish police, are simply unprintable.

TORTURE OF PRISONERS.

A prisoner will often have no idea why he has been arrested. He may spend months, or even a year, in gaol before he is tried; he may then be sent to gaol for a further period of several years after a trial by a packed jury and a biased judge, the evidence consisting of stories told by police agents and by confessions wrung from the prisoner, or from fellow-prisoners, by excruciating torture.

The wailing of tortured prisoners usually begins at seven or eigth in the evening. A remand prisoner who was not himself ill-treated tells me that he had to listen to this song every evening for several weeks because his own cell happened to be beneath the room used as a torture chamber. It would often last until after midnight, when there would be a whimpering from the neighbouring cells, the injured having been taken back each to his own cell.

The simplest form of torture is beating. Fifty or a hundred or an indefinite number of blows are given on the face, head, shoulders, or body with a rubber cudgel. Cries are wrung even from the hardiest prisoner as though from some animal. After a few score blows a kind of stupor sets in. The prisoner can usually walk back to his cell, all pain may have gone, but after a day or two his agony is renewed and may last for many days. It is when the beatings are resumed and when other torments are added that the pain transcends all human endurance.

PRISON YARD SCENES.

The prison yard at the hour when exercise is taken presents a dreadful spectacle. Pale, limp figures will be walking or half-staggering about. Some will have faces bruised and swollen beyond recognition; others will have swollen feet so that they cannot wear boots or shoes and are hardly able to drag thmselves along.

A Ukrainian student whose name is in my possession (he was in gaol for fourteen months until June this year, when he was sentenced to three years imprisonment) was asked if he belonged to the U. W. O. (the Ukrainian military organisation) as soon as he had been arrested. He said he had no connection with the U. W. O. He was then taken to a room where half-a-dozen men were standing. One man struck him under the chin so that he staggered backward, whereupon another struck him in the neck so that he fell forward flat on his face. He was then beaten and kicked about. He sank into a dazed condition and was tied to a bed, receiving blows and kicks all the time. Suddenly he felt an intense burning pain in his feet. His shoes and socks had been removed and the blows that fell on his bare soles were counted out by one of the men. He began to scream with the burning agony, but his screams were stifled by a rag that was crammed into his mouth. He lost consciousness but was brought to by a pail of cold water.

The cross-examination began aftesh. He declared he could not say he belonged to the U. W. O. if he did not belong to it. Therefore he was tortured in a more horrible manner than before, while his screams were again stifled. He was taken back to his cell, but could not sleep because of the pain, nor could he stand on his swollen feet. He lay half-dazed but in great agony all the next day until the evening, when he was tortured again.

ASKED TO BE KILLED.

This time he was beaten on his bare toes, one of the men counting out fifty blows. Then he was strapped to a bed, face upwards, and water was poured down his nostrils from a little can. The water filled his nose and mouth. He spluttered and suffocated. He felt extreme pain and a terrible fear of drowing, although he knew he could not drown on the bed. This treatment was repeated three times, whereupon he lost consciousness. When he came to he was turned round and tied to the bed face downwards. His back was bared and he was beaten in the region of the kidneys. He screamed, and was kicked afresh. When he came to he was whimpering wreck, and he implored his tormentors to kill him rather than torture him any longer.

He was taken back to his cell, where he spent the rest of the night and the next day. In the evening he was half dragged and half carried, being unable to walk, to a room where a police officer was awaiting him. The officer, whose name is in my possession, observed that only the prisoner's toes were in his shoes, his feet having swollen monstrously. He tried to force them right in with a rough jerk. The pain was so great that the prisoner fainted.

When he came to he was again crossexamined. He insisted in denying that he belonged to the U. W. O. He was then left alone until his trial. He was sentenced on evidence which torture had wrung from a fellow-prisoner. A prisoner is often ordered to say that so-and-so was an accomplice, and is then tortured until he says "Yes," even if he knows it to be untrue.

TRADITIONAL METHODS.

The case of the prisoner Dacyszyn differs from many others in so far as there seems to be no doubt about his guilt. Before the war, especially in the years 1905 and 1906, armed attacks were sometimes made on banks, mail-vans, and so on by Russian and Polish revolutionaries. Pilsudski himself, as well as some of well-know Russian leaders, organised such robberies, or "expropriations," as they were called. Indeed, they are amongst those that have gone to make Pilsudski the Polish national hero.

In July last year a few Ukrainians belonging to the U. W. O. organised an attempt on this traditional model. A mail-van was attacked. Shots were exchanged, a Polish policeman was killed, and one of the assailants was wounded. He afterwards committed suicide. Dacyszyn was an accomplice. He seized the bridle of the horse and stopped the van (though not till after the fatal shot had been fired). He escaped, but was caught a few months later.

When in prison he would be roused from sleep in the middle of the night, be put to the torture, be dragged back to his cell again, be allowed a day or sometimes a few days to recover a little and then be put to the torture again. His tortures extended over a whole month. Every torment that fiendish imagination could contrive was inflicted upon him.

According to his own account he found the "water torture" the worst of all. He was suspended head downwards over a pail of water, his head was then submerged until he lost consciousness—that is, to say, he was all but drowned. He was then brought to by artificial respiration. This torment was repeated again and again in quick succession.

It is impossible to describe all the fiendish, sickening things that were done to him during that month. He twice attempted suicide by cutting the arteries of his wrist by a bit of glass, but he was found out by his gaoler before he could bleed to death. A fellow-prisoner tells me that he was a horrifying sight, for he bore the marks of his torture and could hardly drag himself along on his hands and knees. He bore up with amazing fortitude. He admitted that he belonged to the U. W. O. and that he had taken part in the attack on the mail-van, but he refused to admit the complicity of a fellow-prisoner whom the police suspected, but ot the end of the month he broke down completely, and to escape further torment said "Yes" when the police mentioned the name of the alleged accomplice (who was, however, acquitted of that charge at the trial, the Judge for once disallowing evidence extorted by such intolerable suffering). Dacyszyn was found guilty and sentenced to death on November 26.

METHOD OF MIDDLE AGES REVIVED.

Another prisoner was tortured by having his fingers pulled violently apart. He was then tied up with his hands behind his back and suspended from the ceiling by a cord attached to his wrists. This form of torture was practised in the Middle Ages. The arms are twisted and almost wrenched from their sockets, and the muscles and tendons are stretched unendurably. The prisoner was struck in the face and wrists; the blows themselves and the jerking movement thus led to his suspended body doubling his agony. Bleeding from the mouth and nostrils he was temporarily released by a fainting fit. He was brought to by cold water. He was tortured — with intervals for recovery — during three weeks. Then he broke down and incriminated a fellow-prisoner. He was taken back to his cell, and there he was overcome by such intolerable remorse for the wrong he had done a fellow-creature — the mental torment suffered by Ukrainian prisoners is perhaps as great as their personal pain — that he tried to commit suicide by stuffing his handkerchief and the lining of his coat into his mouth. He lost consciousness, but was discovered by a gaoler before complete asphyxiation had set in. The name of this prisoner and of the policeman who was his chief torturer are known to me.

The Polish police have special names for several kinds of torture. "Riding," for example, is a relatively mild treatment. The „horse" — that is to say, the prisoner, has to "trot" or "gallop" on all fours while a policeman sits on his back, beating him all the time or jabbing him with a sharp piece of wire. In "punch ball" the prisoner stands in the middle of a ring of policemen or police agents, who strike at him, whereat he sways and staggers to and fro and from side to side till he collapses. Sometimes the police have "football" with their Ukrainian prisoner and shout "Pass" or "Goal" and so on as they kick him.

CASES NOT EXCEPTIONAL.

Most of the prisoners in the trials that are going on all the time here in the Polish Ukraine are mere lads — students or peasants. Indeed, there is hardly a Ukrainian student or peasants lad who is not in inpeasant lad who is not in instant danger of arrest and torture, even if he was never had any connection with the U.W.O. I most add that cases such as those I have desribed are not exceptional — on the countrary they number many hundreds and are amongst the commonplaces in the opression of the Ukrainian minority by the Poles.

(The Manchester Guardian, Saturday, December 12, 1931).

ДОТЕПЕРІШНІ ДОСЯГНЕННЯ „РІДНОЇ ШКОЛИ"

(Докінчення)

—o—

II.

Українська державність, яка зродилася на галицькій землі з воєнного катаклізму і свідомости народньої маси, не проминула безслідно і для українського приватного шкільництва. Дня 10. лютого 1919 р. видала Українська Національна Рада в Станиславові державний закон, на підставі якого **всі українські приватні школи ставали державними.** Українська держава була виконала супроти свого народу те, чого щойно тепер домагаються деякі політичні уґрупування. Тоді вистарчало „Рідній Школі' грати тільки помічну ролю в справах виховання. Але цей час швидко минув.

Після відходу української Галицької Армії за Збруч 1919 р. і після заняття цілої галицької области польськими військами змінилося зовсім обличчя краю. Доля українського шкільництва була відбиткою політичних відносин у краю. Зразу тільки **не творено** нових українських шкіл при значному числі новевідкритих польських шкіл. Австрія лишила була в Галичині 2,496 українських державних народних шкіл (на загальне число 5,580). В шкільному році 1921/2 прибуло в Галичині польських шкіл 1,140, а українських... **9!** На ділі число українських шкіл зменшилося, але до нього дочислено вмисне 428 мішаних (польсько-українських шкіл, т. зв. „утраквістичних"). Дуже важний чинник для нашого народу — це народне вчительство. Тому з приходом польської влади меншало щораз число учнів учительських семинарій, які саме вичувують на вчителів. Н. пр. в 1922 р. число польських учнів у тих школах зросло на 1,115, а учнів Українців впало на 106! За Австрії лишилося в Галичині 41 ґімназій, з того було 6 українських самостійних, а дві при польських ґімназіях. Але вже в 1922 р. було тут усіх 50 ґімназій, а українських осталося лише 6. Навіть українські відділи при польських ґімназіях (в Бережанах і Стрию) закрито. Сьогодні стан ще гірший, бо число ґімназій дальше зросло, а українську ґімназію в Тернополі закрито. Не було ні одної української державної фахової школи, не було ні одної фахово-доповняючої (для ремісничих термінаторів).

До „Рідної Школи" звернулися очі громадянства. Перед товариством стануди нові великі завдання, далеко ширші від тих, які воно мало до війни. Насувалися трудноші не тільки з матеріяльного боку, але ще більше через неприхильність нової адміністраційної та шкільної влади. Щоби „Рідній Школі" надати більшого авторітету як у власьому громадянстві, так і назверх, зібралися дня 3. червня 1920 р. представники **всіх** культурно-освітних та економічних орґанізацій і всіх тодішних політичних партій, і на тій нараді **признали „Рідну Школу" одинокою владою всього українського приватного шкільництва.** Значіння „Рідної Школи" зросло незабаром ще більше, коли то на „Освітному Зїзді", що відбувся 26. вересня 1926 р. **в Рівному,** представники північно-західних українських земель **проголосили „Рідну Школу" владою для шкільництва своєї области.**

Наділений загальним довірям „Рідній Школі" прийшлося відновлювати, розбудовувати й поширювати свої приватні школи. Великою перешкодою в діяльности була та обставина, що влада не хотіла признати статута „Рідної Школи", мовляв — він писаний для явстрійських країв. Знов же предложеної зміни статута не хотіла потвердити. Але життя не знає зупинок; тому творилися при інших товариствах (читальнях, кооперативах) т. зв. „Комітети Рідної Школи", які виконували ту саму роботу, що філії, звані „Кружками". За рік основалося 37 таких „Комітетів", а в них згуртувалося 2,777 членів. Деякі з тих Комітетів творили навіть приватні школи й опікувалися ними, доки їх влада не закрила. Щойно в 1924. р. в серпні приняла влада до відома змінений статут. Від тої пори поширилася орґанізація „Рідної Школи" якби яка лявіна. В р. 1924 було всіх філій (Кружків) 61, а вже в 1925 це число зросло на 219, в 1926 на 337, в 1927 на 381, в 1928 на 499, в 1929 на 588, в 1930 на 593, а в 1931 на 712!

З поширенням орґанізаційних рам, зростало й число приватних шкіл. Тільки біда, що зараз у 1923/4 році **закрила влада 19 з них!** Та не зважаючи на те — число приватних, особливо народних шкіл зростало дальше. Там, де влада не дала дозволу, або проволікала з дозволом, творено т. зв. „збірні лекції". Це школи, в яких учить учитель разом лише по девятеро дітей, щоби це не називалося школою. Але ці „збірні лекції" виконують ту саму службу, що й концесіоновані школи, тільки для вчителя в них важче, бо мусить учити цілий день, та гірше для дітей і тяжче для „Рідної Школи", бо часом для меншого числа дітей мусить удержувати кількох учителів, коли на одного не вистає часу.

В 1922 р. ввела „Рідна Школа" новий тип школи, а саме промислові. Велике число української молоді перепадало при іспитах до середних шкіл, велике число не могло як слід поступати в науці в середних школах при змінених обставинах. Укінчених студентів не приймали на службу до урядів. Ця молодь не мала де дітися. Зрештою — треба витворити тип кваліфікованого, інтелігентного й національно свідомого ремісника як для міста так і для села. Не можна було дальше допускати до того, щоби українська ремісніча молодь пропадала у польських і жидівських ремісників та у польських державних фахових школах. Про потребу такої школи свідчить та обставина, що першого року вписалося до неї 90 учнів, другого 160, а третого вже 230. Та ненадійно влада розвязала ту школу в 1924 р., а „Ремісничій Палаті" приказала, щоби поручила ремісникам відбирати українські свідоцтва від учнів тої школи, бо та школа **нелегальна.** Щойно за два роки вдалося добути концесію на таку школу і вона істнує до сьогодня. Не зражуючися нічим — відкрила „Рідна Школа" в томуж 1924 р. у Львові **дівочу промислову школу ім. Т. Шевченка,** до якої вписалося відразу 80 учениць. Того самого року відкрила також промислову школу в Станиславові, до якої вписалися 123 учнів, але її влада закрила того самого року. Сьогодня є вже таких шкіл 9, а крім цього 7 кількамісячних курсів. У тих школах і курсах виховуються і вчаться 1,152 учнів і учениць під проводом 88 учителів.

Д. АМВРОЗІЙ ЯНОВСЬКИЙ,
перший голова Тов-а „Рідна Школа"
(від 29.XI., 1881 — 2. III., 1884).

Ще один рід шкільного виховання завела „Рідна-Школа" у повоєнному часі. Дуже рухливе польське „Товаржиство Школи Людовей", яке розвиває свою діяльність головно у Східній Галичині, закладало по наших селах свої „охронки". Також римо-католицькі „матечкі" (монахині) закладали такі захоронки. Багато наших дітей там опинилося, бо батьки пішли за солодкими словами випробуваних діячок. Такі діти вже на все пропадали для нашого народу. Вони переходили на латинство, а згодом на польське. Нерідко тягнули й батьків за собою. Тому „Рідна Школа" взяла в руки і молодь у до-шкільнім віці, закладаючи для неї постійні „захоронки", або декуди на час сезонових робіт (сапання, жнива, косовиця, копання бараболь і т. п.) „діточі садки". Захоплення молоді в її наймолодших літах має такий вплив, що така дитина вже не тільки ніколи не покине свого народу, але навіть не піде до іншої школи, тільки до **рідної.**

Повоєнні злидні й зубожіння нашого народу й та обставина, що до шкіл „Рідної Школи" ходить 82% дітей селянських і робітничих, а тільки 18% є дітей трудової інтелігенції, викликала потребу давати великій скількости дітей не тільки шкільне приладдя, одіж, обуву, але також доживлювання. Багато дітей, а в деяких школах таки вся молодь — одержує задармо тепле сніданя, або й обіди. Безперечно, що й це сильно заважує на буджеті „Рідної Школи". Таких видатків не має держава для своїх шкіл.

В часі, коли повоєнна шкільна влада йшла за голосом польської публичної опінії неприхильно настроєної супроти Українців, і переміновала українські школи на польські; коли українських учителів переносили на захід; коли навіть до приватних шкіл намагалися ввести польську урядову мову; коли приходило часто до закриття наших шкіл за невиконування таких розпорядків, які навіть не мали законної підстави; коли шкільна влада настоювала нераз, щоби „Рідна Школа" звільнила деяких учителів зі служби в своїх школах, бо вони — мовляв — нельояльні, — тоді „Рідна Школа" створила в свому апараті ще один відділ — **оборони** шкільництва. Сотні меморіялів, петицій, „представлень", рекурсів, депутацій вислано по ріжних урядових орґанах. І коли сьогодні деякі політики пізнали ту правду, що в теперішних політичних умовинах нашому народові нічого для себе ненадіятися, то між іншим пізнали її і по дуже рухливих заходах „Рідної Школи".

Коли в 1925 р. здавалося, що на основі польського шкільного закону буде можна добути українську школу з державних фондів, якщо наш нарід буде відповідно освідомлений і зорґанізований, тоді „Рідна Школа" перевела по цілій Галичині масові віча, на яких учила нарід про постанови того закону та зорґанізувала його до боротьби **за українську державну школу.** Не настрашилася „Рідна Школа" великої основної ревізії в самій Централі; не зразилася й тим, що їй сконфіскували готові вже видрукувані „заяви" з домаганням української школи. Свою службу виконала як немож краще. І нарід видержав вповні іспит за таку ніжну справу, як школа: 300,000 батьків підписали заяви, що хотять української школи. А вислід? — Сьогодні є коло 500 шкіл, які називаються українськими. Саме в ювилейному році мала „Рідна Школа" в пляні повести ще раз масову акцію за переміну держав-

СПОСІБ НАВЧАННЯ В „РІДНІЙ ШКОЛІ"

Наука в школах товариства „Рідна Школа" сентралізована; це значить, що її не подає кожний учитель у тому вимірі, як сам схоче, хоч може вживати довільних метод, себто довільного способу навчання, який тільки веде найшвидше до ціли без зайвої перевтоми дітей. В тій цілі має „Рідна Школа" три інспекторати: для до-шкільного виховання й народного (загального) шкільництва, для середного і для фахового. В кожній ділянці працює специяліст від даного роду шкіл. Ці інспекторати виготовляють научні пляни для свого типу шкіл і дають їх під затвердження Головної Управи. Коли пляни відповідають тим потребам, які ставить український нарід до „Рідної Школи", то Головна Управа затверджує їх зокрема на кожну клясу й на кожний предмет і тоді вони стають немов законом для вчителів „Рідної Школи". Очевидно, що справний учитель може їх доповнити, переставити, але всеж він має вказівку і заразом немов службовий контракт, якого мінімума від нього вимагатимуть. Наскільки даний учитель виконує поручену йому програму, це стверджує при своїх візитаціях дотичний інспектор „Рідної Школи".

Коли би так була змога подати ввесь плян навчання для шкіл „Рідної Школи", тоді кожний громадянин переконався би, чим саме є „Рідна Школа" для нашого народу, чому саме її нарід піддержує. Тільки що ці пляни дається довірочно учителям. Одначе щоби громадянство все таки бодай трохи набрало поняття, як і чого вчать у тих школах, на які воно стільки грошей складає, подаємо нижче для прикладу плян навчання української мови в найвищій (VII) клясі народ. школи. Наскільки хто читав коли по часописах, як теперішня влада ставиться до української науки, то по перегляненню цього пляну побачить, що такого научного пляну не осягне українська дитина не то в народній державній школі, але ані в середній, ані навіть у польськім університеті. Коли зважиться, що навіть при науці рисунків, співу й руханки узглядню́ється нашу питому культуру, не говорячи вже про науку історії та ґеографії, то стане ясним, що ті школи **дійсно рідні.**

ЧОГО ВЧАТЬ У РІДНІЙ ШКОЛІ.

Подрібний розклад научного матеріялу з української мови на VII. клясу.

Підручник: Читанка для вищих кляс вселюдних шкіл. (Видання Кураторії Л. Ш. О. з р. 1927 р.).

Поділ матеріялу: 1) Відомости з історії української літератури. В попередніх клясах ученики (ці) пізнала поодинокі роди літературних творів, будьто поодиноких важніщих письменників (Шевченко, Франко, Шашкевич) та їх твори. В цій клясі належить ці відомости відновити, допомогти та повязати в певну заокруглену цілість. — Ціль: систематичне пізнання культурного дорібку українського духа в літературних найважніщих проявах.

2. **Уступи з читанки** (як у VI. кл.).

3. **Меморовання** (як у VI. кл.).

4. **Лектура** (як у VI. кл.).

5. **Граматичні відомости:** відновляти й узглядню́вати тільки принагідно, в міру потреби. (Гл. О. Попович: „Граматичні вправи для вищих кляс всен. шкіл", Слово до вчительства ст. V. і VI.).

6. **Письменні вправи:** 1. вправа місячно на переміну шкільна й домова. Теми: У звязку зі шкільною й домащньою лектурою, звіти з прочитаних книжок (що одна́к не є рівноважне з подаванням змісту!), вільні теми, теми з природи, з ґеоґрафії. **Домашні вправи:** як VI. кл. при чому узглядни́ти стилістичні вправи (лістівка, лист, оповістка, звіт з концерту (вистави), подання то що).

ВЕРЕСЕНЬ:

1. Введення христіянства на Україні. Початки письменства на Україні: Мова, письмо. Перекладний характер письменства в початках. Оригінальне письменство: Іляріон, Нестор, Літописи.

2. Преподобний Нестор і життя в Лаврі. Монастир Скиту Манявського. Руїни Скиту Манявського.

3. Осінь (Щурата). Слово Іляріона.

4. Макарушка: короткий огляд укр.-р. письменства. Опільський: Іду на Вас.

5. Значіння Київо-Печерської Лаври в давнині.

ЖОВТЕНЬ:

1. Паломники. Руська Правда. Поучення Володимира Мономаха. Дружинний опов. Слово о Полку Ігоревім. Занепад літературної творчости. Відродження й його причини. Перші друкарі на Україні (Іван Федоров), на основі І. Крипякевича — від. „Просвіти").

2. Данило Поломник. Руська Правда. Слово о Полку Ігоревім. Нахід Монголів.

3. Виїмки зі „Слова о Полку Ігоревім".

4. Захар Беркут. Марта Борецька. **Пісня про похід Ігора Святославича** (Щурата).

5. Вільна тема.

ЛИСТОПАД:

1. Братства. Боротьба за віру й національність. Школи: (Львів, Острог, Київ). Київська колеґія. Полемічне письменство: Іван Вишенський. Козацькі літописці. Початки української драми.

2. Митрополит Петро Могила і Київська колеґія. Про Січ і життя Запорожців.

3. Виїмки з „Івана Вишенського" Франка.

4. Чайківський: Корніенко-Гоголь: Тарас Бульба. — Франко: Іван Вишенський, **На Святоюрській Горі.**

5. Як вчили в давніх братських школах?

ГРУДЕНЬ:

1. Початки народньої літератури. Іван Котляревський. Артемовський Гулак. Гребінка. Квітка — основник повісти.

2. Перші українські письменники. Буря. Дівочий похорон на Україні. Ранок. Маляр Кузьма.

3. Виїмки з Енеїди (Латинці вибираються в похід). З поетичної прози Квітки (Схід сонця. Буря).

4. Енеїда — І. Котляревського (шкільне видання). **Пан та собака.** Приказки Гребінки. **Перекотиполе.**

5. Звіт з прочитаної книжки.

СІЧЕНЬ:

1. Почини народної літератури в Галичині. М. Шашкевич і товариші. Рік 1848.

2. Пошанування памяти поета. Бандурист.

3. Виїмки з Бандуриста".

4. Брик: З Маркіянових днів — Возняк: Оповідання про М. Шашкевича.

5. Чим є для нас Шашкевич?

ЛЮТИЙ:

1. Кирило - Методіївське брацтво. Шевченко. Кониський як біограф Шевченка.

2. Шевченко — поет. З поезії Т. Шевченка. Праведний Максим.

3. Чума. Блажен.

4. Лепкий: Про Шевченків Кобзар. **Невольник.** Наймичка.

5. Тема з ґеоґрафії.

БЕРЕЗЕНЬ:

1. П. Куліш. Марко Вовчок. 60-ті роки в українській літературі. Федькович.

2. Два сини. Сестра. Марко Вовчок і Куліш. Храм у Сторонці. В науці. О. Ю. Федькович.

3. Сестра. Дністер. Виїмки з „Інститутки".

4. Чорна Рада. Орися. Інститутка, Маруся, інші оповідання Марка Вовчка.

5. Звіт з концерту, вистави і т. п.

КВІТЕНЬ:

1. Іван Нечуй Левицький — повістяр. — І. Франко.

2. На Дніпрових порогах. Рибалка Панас Круть. Притча про нерозум. Ів. Франко.

3. Виїмки з „Рибалка Панас Круть". Дивувалась зима. Виїмки з „Мойсея".

4. **Запорожці:** Микола Джеря. **Мойсей.** Пісня і праця. Малий Мирон.

5. Тема з природи.

ТРАВЕНЬ:

1. Леся Українка. Кобринська. Кобилянська. Б. Грінченко.

2. Сестриця Галя. Сестра жалібниця. Дорош. Межигорський дід.

3. До праці. Весна в степу.

4. **Роберт Брюс.** Лісова пісня. Ядзя і Катруся. Царівна. Соняшний промінь. Підпал. Хата. Брик: На народній роботі.

5. Тема з літератури.

ЧЕРВЕНЬ:

1. Новіщі поети й новелісти: Коцюбинський, Лепкий, Маковей, Стефаник.

2. Харитя. Зарваниця. Добошанка. Понад хмари.

3. Сон. Війна.

4. Сотниківна. Синя книжечка. Пятизлотник. Виїмки з „Мотрі" — „Батурина" — „Полтави".

5. Вільна тема.

Чи можна собі уявити, щоби українська дитина вчилася, а бодай почула щось подібного в державній школі? Але якраз через цю науку горнеться до тих шкіл дітвора, а нарід набирає до неї довіря.

них народніх польських шкіл на школи українські. Але — може якраз длятого — вийшов декрет президента републики з силою закону, який не допускає змін у викладовій мові в істнуючих державних народних школах протягом **сім літ.** Супроти того „Рідна Школа" видвигнула в свойому ювилейному році новий клич: **в кожній громаді оснувати приватну школу до часу, доки не буде такої державної школи.**

Та не тільки в своїх школах веде „Рідна Школа" освітно-виховну діяльність. Кружки „Р. Шк." ведуть на місцях курси українознавства, себто вечірні, або недільні виклади для такої молоді, що ходить до державних польських, а хочби й українських шкіл; ведуть курси грамоти, діточі бібліотеки, уладжують діточі аматорські театральні вистави, концерти, національні свята і тим чином ці „Кружки Рідної Школи" являються справжнім доповненням державної школи. Деякі Кружки уладжують виклади в свому місці осідку й околиці зі світляними образами, з кіном, ґрамофоном і т. п. Одначе при тому всьому є ще багато і неткненої роботи. Коби тільки засоби, а буде доволі місця на поширення й поглиблення діяльности.

Загально беручи — не було в повоєнному часі справи, що торкалась би школи чи виховання, в якій „Рідна Школа" не забирала би голосу. Чи це треба уложити резолюції для віча політиків у справах школи, чи проєкт шкільного закону для українських послів у варшавському соймі, чи предложити урядови домагання народу в справах шкільництва — всюди там мозок і руки „Рідної Школи".

Попри цьому — у всіх своїх ступнях розвитку — „Рідна Школа" ніколи не засклеплювалася виключно у своїх власних рямцях. Серед ріжних обставин вона йшла туди, де цього вимагала загальна потреба: вона є членом усіх центральних українських установ, співпрацювала з ними якнайтісніше та брала участь у всіх виступах, що мали всенародній характер. Без огляду на свої кожночасні дуже високі грошеві потреби, „Рідна Школа" помагала по своїм засобам усюди — грішми та виданнями там, де ще більшу потребу відчували другі. А коли заслужені громадяни попадали у важку матеріяльну скруту зприводу своєї діяльности чи фізичної немочи, тоді „Рідна Школа" враз з іншими центральними установами брала на себе відповідну пайку того народного дару, яким нарід бодай у частині сплачував довг вдячности своїм великим Синам. Навіть у такій справі, як сьогорічний перепис населення, що відбувався на днях у Польщі, видала „Рідна Школа" приказ для своїх службовців і для свого вчительства, щоби голосилися на переписних комісарів, бо знає, що вислід того перепису буде мати дуже важні правні наслідки для нашого народу.

Тому то від найдавніших часів вшановували „Рідну Школу" своїм членством найвищі одиниці, які видав український нарід: був членом Іван Нечуй Левицький, Михайло Старицький, Кониський, Михайло Грушевський, Борис Грінченко та інші; а Микола Лисенко та Іван Франко були навіть **почесними** членами.

Коли того роду люди вважали за вказане вступати в члени „Рідної Школи", з яких деякі були навіть зпоза державних кордонів, то скільки більше обовязком сьогоднішних Українців з усіх просторів землі бути членами того товариства. І чим хто більше говорить про „Соборність", тим більшим обовязком його бути в громаді, яка бере відповідальність за **молодь!**

Яке виховне, моральне значіння має „Рідна Школа" для українського народу в його боротьбі за будучність — навіть не приходиться говорити. А цей дуже загально та побіжно зладжений начерк її 50-літної праці мабуть переконає і недовірка, що „Рідна Школа" не змарнувала свого віку та щощ вона чимало заважила на активности нашої народної маси та піднесення її ідеалістичного напрямку думання. А це якраз і є ті чинники, що ведуть націю до розвитку та поступу.

В столярській школі Тов-а „Рідна Школа" в Косові.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Вистава, про яку мило згадати.

„Запорожський Клад", оперета в трох діях, яку відограно в неділю, дня 20 грудня, в Українськім Народнім Домі, стягнула повно публики, всіх розвеселила і задоволила й принесла повний моральний, матеріяльний і артистичний успіх.

Тому треба дати дійсне признання за це Товариству „Дністер", 361 відділови У. Н. Союза, якого заходами влаштовано виставу.

Це така штука, яка дуже добре надається для української публики в Америці, бо її радо слухають старі й молоді, навіть такі, що не дуже добре розуміють те, що говорять на сцені. Гарні співи, танки, гумористичні монольоґи і пестрі одяги українські й циганські притягають до себе увагу кождого. Тому бути на такій виставі, значить: свобідно відітхнути, забути за щоденні клопоти, добре насміятися, а попри те мати ще насолоду з гарної музики і чудових пісень. А коли те все получене ще з дуже малим фінансовим видатком, то чогож треба більше в теперішних часах?

А все те було. І випало добре, бо п-ні Гребенецька, наша відома артистка, яка була режісеркою цеї вистави, вложила в неї не тільки труд, але й артистичний смак і хист. Тому все було на своїм місці. Не було переборщування, а був веселий настрій і природний гумор. Самій пані Гребенецькій як циганці прийшлося ворожити, танцювати і любовні сцени аранжувати, але чого то для штуки людина не робить! І п. Ординський показав себе не тільки знаменитим співаком, бо про це ми вже мали нагоду нераз переконатися, але теж добрим актором, що добре — циганить. Ну, так „Щасть Боже" на новій дорозі.

Ролю селянина, що шукае кладу (скарбу), відограв п. Чорнюк. Отсе собі аматор, якого природа щедро наділила акторськими здібностями. Симпатична фіґура, яку завжди мило бачити на сцені.

А вже писар, п. Апольонів, таки добре насмішив публику, і старих і молодих, а діти то певно цеї ночі не спали, бо привиджувався їм „пан писар".

Ролю Леська, молодого парубка, відограв п. Троїцький, професіональний артист, добре відомий нашій публиці в Ню Йорку.

Новістю була Ганя, молода дівчина, яку відограла панна Яремівна. Отсе вже була Українка „знад Гудсону", тут роджена, яка виступала разом з тими, що родилися над Дніпром і Дністром. Вимовляла одначе так добре українські слова й так добре залицялася (річ ясна, що тільки на сцені!), що виходило, що вона так як би щойно прибула з краю. Голос її дзвінкий і сильний, дає себе пізнати, де би вона не співала. Добра сила й треба дати „кредит" режісерці, що дбає про підобрання нових сил. А це важне не тільки з артистичного, але й з національного огляду.

З того самого огляду треба піднести хор „Бандурист", яким проводив п. Кириченко. В нім бачимо також богато свіжих і молодих голосів, а це є великим здобутком не тільки для хору, сцени і вистави, але й для нашої справи в Америці. Молодь наперед! Всюди, де тільки можливе.

Виступали також танцюристи школи В. Авраменка й одна професіональна танцюристка.

Приґравала оркестра під проводом п. Кузьми, а при фортепяні була наша симпатична пяністка, панна Оля Ткачуківна.

Вистава потребує ще деяких дрібних доповнень, які буде можна легко додати при наступних виставах. І треба заступити деякі московські слова чисто українськими, щоби їх широка публика лекше зрозуміла, особливо при жартах. Але це дрібниці.

Вистава випала назагал так, що її треба повторити, щоби й інші наші громадяни могли також мати нагоду розвеселитися і почути гарний спів. А вже такі громади як Нюарк, Джерзи Сіти, Бруклин, чи Йонкерс повинні у власнім інтересі звернутися до канцелярії Українського Народного Дому в Ню Йорку і порозумітися щодо цього, щоби ту виставу дати і в їхніх громадах. А певно, що цього не пожалують.

Л. М.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ПЕН АЛЛЕН, НАЗАРЕТ, ПА. Бр. св. Димитрія, від. 95, подає до відома тим членам, що не були на мітінґу, що уряд на 1932 рік зістав затверджений тойсамий, що був у 1931 році. Лише Василь Меч зістав вибраний до контр. комісії. — Н. Гіль, предс.; Юрко Борутя, кас.; Тимко Гурун, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Запорожська Січ, від. 367, повідомляє, що вибрано слідуючий уряд на 1932 рік: Микола Сорохтей, предс.; Василь Пукіш, заст.; Дмитро Сподарик, секр.; Михайло Антонів, заст.; Теофон Рудий, кас.; Тимко Ромах, заст.; Василь Андріїв, Петро Гринів, Петро Псюк, контр. комісія; Говрила Лилак, надз. хорих в місті а Іван Рудий на Вест Евеню; Ксаверій Воробець і Андрій Окіпний, прапорники; Конст. Іваків і Михайло Микитин, репрез. до У. Р. Дому; Конст. Сабурський, дверник.

РОСФОРД, О. Бр. св. Михаїла, від. 235, повідомляє всіх своїх членів, що на річнім мітінґу 13 грудня вибрано слідуючий уряд на 1932 рік: Антін Масник, предс.; Мих. Бобак, заст.; Дмитро Копина, кас.; Мих. Теплий, заст.; Микола Проць, секр.; Лев Бобак, заст.; Мих. Вайнар, Мих Теплий, Мих. Ватраль, Антін Іж, контрольори. — Мик. Проць, секр.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Сим подається до загального відома, що на річнім мітінґу Бр. св. Василія, від. 339, 13 грудня вибрано уряд на 1932 рік як слідує: Іван Сорока, с. Максима, предс.; Григорій Лисюк, заст.; Іван оСрока, с. Мих., кас.; Марко Куничка, заст.; Олекса Будай, секр.; Іалько Сорока, заст.; Йосиф Михайлюк, Петро Кобільник, Василь Мущинка, Іван Іваншин і Михайло Барна, контрольори; Іван Палько і Юрко Рачинець, прапорчики. Мітінґи будуть відбуватися в 2-гу неділю в місяци.

ЛЕНКЕСТЕР, Н. Й. Бр. св. Сасилія Вел., від. 87, дає до відома, що на річних зборах вибрано слідуючий уряд на 1932 рік: Микола Трояновський, предс.; Іван оХрт, заст.; Іван Окаль, кас.; Іван Хорт, заст.; Михайло Кінь, секр. фін.; Конст. Купер, секр. рекорд.; Андрій Котанський, заст. секретарів; Вас. Максимик, Андрій Трицко і Олекс. Костецький, контр. комісія; Андрій тСець, доз. хорих; Гаврило Мідяк, дверник.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. Заря, від. 69, повідомляє своїх членів, що річні збори відбудуться в четвер, 31 грудня, в годині 8-ій ввечір, в У. Н. Домі, 217-19 Іст 6-та вул. Взивається всіх членів явитися на ті збори і вирівнати свої залеглости. Є важні справи до полагодження. Буде вибір уряду на 1932 рік. Члени, котрі не вирівнають своїх залеглостей, будуть суспендовані, а неявившийся член на сих зборах буде караний після статута. — Н. Забавчук, пр.; І. Вікарик, кас.; С. Назаревич, секр.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

HUMANITY LOOKS TO CLERGY FOR GUIDANCE, JUDGE BOOTE SAYS AS UKRAINIAN PARISH HAILS 25th YEAR OF FATHER SPOLITAKEWICZ'S ORDINATION

Addressing 500 parishioners of St. Michael's Ukrainian Greek Catholic Church, gathered at a banquet in the Towers Hotel in honor of their rector, the Rev. Vladimir Spolitakewicz, who is celebrating the 25th anniversary of his ordination, Mayor-elect Joseph F. Loehr last night asked for the "sympathetic and intelligent assistance" of the citizens of Yonkers during his administration.

After congratulating Father Spolitakewicz, Mr. Loehr thanked the Ukrainian-American citizens for their support during the recent campaign and asked for their continued aid.

"I needed help during the campaign," he said. "But I'll need far more help after Jan. 1. I'll need the aid of the entire city if Yonkers is to pass over successfully the most distressing period in its history.

Pleads For Needy

"One of the paramount principles of my administration will be to help and tide over the citizens of the city who are the unfortunate victims of an economic condition for which they were in no wise responsible.

"So long as I am Mayor, I shall use all my energies and the finances of the city to help as many of these victims as possible. All I ask is the sympathetic and intelligent assistance of the citizens of Yonkers."

City Judge Charles W. Boote praised the guest of honor, pointing to him as one of the spiritual leaders of the city. Leaders in virtually all walks of life, except the ministry, have failed at the time they were needed most, he said.

Sees Clergy Stronger

"The people of the City of Yonkers outside of St. Michael's Church appreciate the work of Father Spolitakewicz during the long time that he has been here," he said.

Leaders in every branch of human endeavor recently have been tried in one of the most severe tests in history. They have been tried and found wanting.

"Our leaders seem to be things of the past, except for the clergy. Our spiritual leaders today are stronger than their predecessors.

"One group alone shows promise of stemming the worldwide recession. The leaders of religion are the people who will save this and every other land."

On behalf of fellow members of the church, Basil Mandz, a trustee, presented a gift to Father Spolitakewicz.

Offers Thanks

„I nevery expected to be honored so greatly," Father Spolitakewicz said in his brief response. "I never thought that I had so many kind, sincere friends.

"Words cannot express the deep gratitude that is in my heart. I give you my heartfelt thanks and pray that God's blessing be with you all."

The Rev. Basil Beretz, rector of the Church of St. Nicholas of Myra, said grace at the opening of the banquet. The choir of St. Michael's Church, directed by Michael Fatuk sang during the dinner.

Michael Piznak of New York City acted as toastmaster. He also congratulated Father Spolitakewicz on the 25th anniversary of his wedding. Father Beretz, in a brief address in Ukrainian, congratulated Father Spolitakewicz on behalf of the parishioners of the Church of St. Nicholas of Myra.

10 Years' Service Cited

Martin J. Fay was another speaker who told of his association with the guest of honor, praising him for his ten years of service with the congregation.

"I have known Father Spolitakewicz since he came to Yonkers. Show me a successful church like St. Micheal's and I will show you a real pastor and leader and a faithful, loyal congregation," he said.

The Rev. Anton Lotowich of Brooklyn and Dr. Luke Mishuga, editor of a Ukrainian daily, were others who praised the guest of honor in their native tongue.

The Rev. Joseph F. Flannelly assistant rector of the Church of the Holy Rosary, congratuleted Father Spolitakewicz on behalf of the Roman Catolic clergy of Yonkers.

'Held To the Truth'.

"Although leaders in other walks of life have failed, leaders of religion, like Father Spilitakewicz, have not failed in the great test because they held to the truth," he said. "The priesthood means the truth, and Father Spolitakewicz has been one of its most earnest preachers."

Supervisor James A. Sullivan said, "The church on Chestnut Street is a monument to its rector, a monument to his leadership and ability."

Farmer Acting City Judge John J. Broderick told of inspecting the church building with the late Mayor Thomas F. Larkin and praised Father Spolitakewicz for "leaving his mark on the city."

Other speakers included Alderman Joseph A Gonda and Supervisor-elect Joseph Mika.

Mrs. Michael Kmetz and Methody Petrenko were cochairmen of the committee which arranged the dinner. They were assisted by Mrs. Methody Petrenko, Stephen Koteletz, William Mandzy, Mrs. Charles Burges, Miss Anne Furtak, Miss Martha Fetzko, Miss Pearl Sikaretz and Mr. Piznak.

THE YONKERS STATESMAN,
Wednesday, Dec. 16, 1931.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

БОСТОН, МАСС.

Листопадове Свято.

За почином української православної парохії та при допомозі товариства Запорожська Січ й Сестрицтва Пресвятої Покрови дня 29 листопада ц. р. відсвятковано Листопадове Свято. В неділю, в годині 10 рано о. Й. Желехівський почав правити торжественну Службу Божу. На середині церкви була гарно споряджена стрілецька могила. На могилі поставлено березовий хрест, а на нім вінець дубовий, а також виднівся напис: „Борцям за Волю України". Цей напис вишила руками пані Желехівська на гарнім синім оксаміті жовтими нитками. Сторожу коло могили мали члени Запорожської Січи й члениці Сестрицтва.

Підчас Служби Божої о. Й. Желехівський зворушив нарід до сліз своєю проповідю про значіння могили й про поляглих наших героїв в боротьбі з Ляхами. Отець парох згадав про інвалідів, які ждуть помочі від нас, та про тих, що готовляться до кращого завтра. Потім о. Й. Желехівський, перебраний в чорні ризи, відправив панахиду над могилою. Церква була заповнена так, що не було місця.

Підчас панахиди о. Желехівський перевів збірку на інвалідів. Тут годиться зазначити, що парохіяльний уряд на церковну потребу збірки в цю неділю не переводив, а вся збірка пішла на інвалідів. По скінченню панахиди всі присутні відспівали „Вічная память".

Того самого дня вечером відбувся святочний концерт. Уже в 7 годині церковна саля була заповнена так, що бракувало місця. Вступ на концерт був без білетів, бо хотілось, щоби всі були на святочнім концерті.

На концерті вступне слово виголосив гром. Н. Давискиба. На початку своєї бесіди він попросив присутних громадян віддати честь поляглим борцям за волю України, повстанням з місць, що присутні зробили. Бесідник говорив про формацію українських Січових Стрільців, з яких повстала українська армія, після того, як ті самі Укр. Січові Стрільці захопили владу від Австрії над західною частиною України. Коли тринацять літ тому, першого листопада, У. С. С. забрали Львів у свої руки, то тоді всі міста й села пішли за прикладом Львова. На Ляхів наче грім з неба впав, коли вони побачили, що на львівськім ратуші має український синьо-жовтий прапор, а по вулицях на сторожі були українські козаки. Та не довго Українці тішились, бо відвічні вороги Ляхи при помочі Франції, Америки, Англії й інших держав вислали армію Галера проти Українців, яка нас перемогла. Ляхи в брутальний спосіб нищили все українське, що їм попало. Наша армія боролась по геройському, а коли не стало чим битись, то голі, босі й знеможені наші стрільці уступили перед ляцькою перевагою й відійшли за ріку Збруч. Там пізніше закінчилась велика трагедія нашого війська, але боротьба не скінчилась, вона йде й буде йти так довго, доки Україна не буде вільною державою.

Святочну промову виголосив, о. Й. Желехівський. В своїй промові о. Й. Желехівський зясував значіння листопадового свята для нас, Українців. Бесідник доказував, що Західна Українська Народна Република, ще раз повстане, а за нею повстануть і інші частини, України, бо вже така доля судилась їй, щоб через Львів йти на Київ. о. Й. Желехівський наводив приклади, що в Галичині часто виростали месники й борці за волю нашого народа. Ні Ляхи, ні червоні московські большевики, які є в союзі з ляцькою шляхтою, ні ляцька пацифікація, ні ніякі червоним діяволом придумані тортури не застрашать наших братів і вони не зійдуть зі шляху, на який вступили тому 30 літ по якому тому той шлях по якому тепер нестримно йдуть вперед. Про наших героїв світ знає й на них дивиться, а Ляхи піняться зі злости, бо не можуть зломити козацького духа в нашім народі. Було так нераз, коли Лях думав, що вже все буде гаразд, бо одного чи двох наших героїв замучив, але не встиг кат вимити своїх рук з крови, як знову огні, гинуть поліцаї й агенти ляцькі. Звідки це? Зпід землі, бо там є наша революційна организація, наша будуча армія, що готується до рішучої й останньої боротьби, котра принесе Українцям побіду. Далі бесідник взивав бостонських громадян до більшої активности, жертвенности на народні цілі, бо тим способом ми додамо моральну і матеріяльну піддержку нашим братям уРіднім Краю.

Гром. Давискиба в кількох словах розповів про потреби наших інвалідів та закликав зложити їм жертву на поміч. Збіркою занялись дівчата, М. Боднарівна й А. Жебета, що зібрали кільканацять долярів.

Хорові пісні виконав хор під батутою о. Й. Желехівського. Хор відспівав вязанку українських пісень: „Боже Великий Єдиний", „Чуєш, брате мій", „Козака несуть", Ой у саду", „Ой летіла горлиця", „Сонце низенько", „Ревуха", „Пробудись, встань народе", „Пісня про Україну", музика п. Давиденка.

Артист Давиденко відспівав дві нові пісні, „Думка", Б. Лепкого й „На могилу поляглих під Базаром", слова М. Оверковича (поема була надрукована в Свободі 23 листопада 1931) — музика Давиденка. Акомпаніював проф. Ковар (Чех родом). Українська орхестра під проводом проф. Ковара відограла кілька гарних куснів. Скрипаки, які грали: А. Пащак, І. Панкевич, В. і М. Желехівські. І. Панкевич відограв два соля скрипкові, а маленький скрипак В. Боднар відограв „Ой звідси гора", „Гречаники" й „І шумить і гудить".

Секстет під проводом арт. Давиденка відспівав слідуючі пісні: „Ой за гори чорна хмара", „Ой впав стрілець" й „Била жінка мужика". Співали: А. Шемета, А. Кучер, М. Музика. Н. Давискиба, М. і В. Желехівські. Сольо співали: Ю. Каспужак — „В гаю зеленім"; Софія Волощук — „Туга за родиною". Поему Шевченка „Думи мої" гарно деклямувала маленька школярка, Олена Довганчук. Всі точки, які я повище подав, за що присутні гості нагородили виконавців грімкими оплесками.

На закінчення свята хор відспівав „Ще не вмерла Україна". Учасники свята вийшли з нього загріті до дальшої праці для свого краю, поневоленого Ляхами. Коли ми хочемо бачити свій край свобідний, то треба для нього працювати. Треба помагати нашим братям у боротьбі, Рідній Школі, інвалідам, „Просвіті", сиротам та всьому тому, що ставить опір ляцькій неволі. Мусимо всі, як один, виконувати бодай почасти наш обовязок. Коли просить хто у нас жертви на Край, то не ховаймось, а даймо щедрою рукою, бо наші браття в краю все життя своє віддають за Україну.

Н. Д.

—o—

ДІТРОЙТ, МІЩ.

Зпоміж відділової праці.

Минулої неділі відбулися на Вест Сайд мітінги трох відділів У. Н. Союза: від. „Івана Хрестителя", „Подільської Січи" й „Запорожської Січи", на яких запали дуже важні рішення в напрямі розпочатої праці за злуку.

Між двома відділами вже наступила злука, а іменно між від. Івана Хрестителя ч. 292 і від. Подільська Січ, ч. 141.

На пропозицію д-ра А. Т. Кібзея, який був присутний на всіх трох мітінгах, вирішено через загальне голосування членів уладити спільну Різдвяну Вечерю, яка має послужити до кращого запізнання членів між собою, як рівнож вона буде пропагандою між громадянами Дітройту за масове вступлення в члени У. Н. Союза.

Рівночасно це буде перша спроба доказати, що місцеві відділи можуть в злуці й порозумінню зробити.

До комітету вечері вибрано з відділу „Івана Хрестителя" гром. М. Коваля і Дідика, а відділ Запорожської Січи гром. Ст. Михайлюка і В. Чмира.

До комітету кооптовано, як ініціятора ідеї, теж д-ра Кібзея.

Комітет зажде з, приготуванням, аж відділ Николая матиме змогу на своїм черговім мітінгу вибрати своїх членів до комітету.

Важно є поділитися з членами У. Н. Союза дуже цінними заввагами, які дав д-р Кібзей на запити щодо злуки членам від. Івана Хрестителя і Запорожської Січи.

Ми повинні брати примір, говорив д-р Кібзей, з місцевих американських банків, які внаслідок економічної кризи, були змушені злучитися. Замість кількадесять, ми маємо нині в Дітройт тільки два банки. Злука ця поставила їх на сильні фінансові підвалини, забезпечила їм кращу можливість кредитів і скріпила довіря вкладників.

Така злука економічних інституцій йде на цілій лінії не тільки в Америці, але й у цілім світі.

Теперішня економічна кріза навчила людей, що кращий добробут можна забезпечити собі тільки через тісну кооперацію і злуку.

На деякі дуже важні питання, які ставили в справі злуки урядники і поодинокі поважні члени, головно Запорожської Січи, треба ще зокрема відповісти.

Питання, які наведу, свідчать, що члени цього відділу ставляться до злуки дуже серіозні й хотіли би видіти цю злуку в можливо найяснішім світлі.

Чи злука відділів може допомогти безробітним членам в плаченню вкладок як до У. Н. Союза, так і до відділової каси? Таке питання поставив мабуть один із секретарів.

Що злука цьому зарадить, про це не може бути найменшого сумніву.

Вже само злучення чотирох каскас в одну, дасть кращу можливість уділити безробітним позичок на заплачення їх вкладок.

Однак головним фактором є це, що такий відділ, маючи пятьсот членів, може успішно розпочати ряд ріжних підприємств, як балі, концерти, театральні вистави, тощо.

Не всіж члени є без праці. Є богато членів, котрі мають можливість доброго зарібку. Є українські бизнесмени і професіональні люди.

І вони замісць тратити час на забави, чи іншу можливість відпочинку й розривки в чужих місцях, дуже радо підопруть підприємства такого злученого відділу.

На такі підприємства прийдуть і громадяни нечлени. Таким чином відділова каса може мати сталий прихід і зможе відсунути катастрофу на неограничений час.

Літож знова дасть можливість уладити ряд пікніків і прогульок, на яких можна теж заробити добрі гроші до відділової каси.

Рівнобіжно з цим такий сильний відділ мігби вести й гуманітарну роботу і виставатися своїм безробітним членам реальну допомогу.

Кромі повищого, було ще запитання, чому Головний Уряд не нарушить на допомогу членам таких фондів, як безробовий, конвенційний, чи народний?

Після статута такі фонди можна нарушити на відповідне домагання членів.

Можна теж і відложити конвенцію на час кризи, як влучно завважували деякі члени, а гроші ці вжити на допомогу членам, яким грозить втрата обезпечення.

Однак головний результат повинноси осягнути не через нарушення фондів і не через позички, затягнені на рахунок відділів, а через ратункову акцію самого відділу.

Нині вже кожний член знає, що забезпечення його посмертного лежить власне в силі згаданих фондів, якими розпоряджає У. Н. Союз, і що ослаблювання цих фондів обнижує рівночасно вартість обизпечення.

Проте бизнес Союзовців повинен лежати не в нарушенню фондів, бо це є мильне й небезпечне поняття, а в цьому, щоби розумними плянами і працею забезпечити відділовим касам можливість приходів і в цей спосіб мати можливість допомоги безробітним членам в заплаченню їхніх вкладок з відділових кас, а не через нарушення головних фондів.

Розумний чоловік витягає гроші з банку аж доді, коли вже всякими іншими способами не може собі зарадити.

Він перше шукає праці або іде з кумом на фарми, щоби дешево купити фармерських продуктів, чи то на прожиток для себе і кума, чи щоби їх із зарібком в місті продати тим, які мають гроші; а як такі способи неможливі, тоді остаточно мусить витягнути свої гірко запрацьовані гроші зі щадниці.

Так і союзовці повинні шукати ратунку перше в злуці, опісля в праці і підприємствах, які далиб відділовим касам можливість прибутків, а якби це не помогло, то аж тоді шукати ратунку в фондах, які на таку ціль призначені.

Союзовець.

—o—

ПРОВІДЕНС, Р. АЙ.

Враження з віча.

В листопаді 1931 р. шановний делегат Рідної Школи, п. Лев Ясінчук, оголосив у часописі „Свобода", що підчас своєї подорожі в грудні прибуде до Провіденс, Р. Ай., щоб запізнатись з громадянами та розповісти про Рідну Школу на рідній батьківщині.

Тут мушу зазначити, що в нащій громаді знайдеться споре число лідерів в старшім віці, котрі через свою впертість, а що найгірше, через своє „я", зволікають усяку народню роботу. Мовляв, най другий зачинає, най скликує, а „я" прийду на готове, бо то „я" провідник, „я" бесідсідник.

Отак минали дні. Однак наша молодіж, котра зорганізувалась при Американсько-українськім Клюбі, зрозуміла силу й значіння просвіти. Молоді члени: Іван Ворона й Стефан Рекрут були тими першими, що порушили справу 50-літнього ювилею Рідної Школи. Вони дали почин до скликання нарад у справі уряджения всенародного віча. На наради зійшлись представники українських організацій міста Провіденс, а то: урядники двох відділів У. Н. С., уряд української православної парохії й уряд Американсько-українського Клюбу.

Наради відбулись в українській церковній галі. На них вибрано вічевий комітет: Григорій Болюх — предсідатель, Іван Ворона й Стефан О. Рекрут (студент артистичної школи) писарями. День віча назначено було на 13 грудня 1931.

Кождий свідомий громадянин очікував того дня, щоб почути слова шановного делегата Рідної Школи.

Віче було заповіджене точно на 2 год. пополудні. Свідомі громадяни прибули численно, хоч дощ падав цілий день. Тут мушу зазначити, що на кождий народний поклик сусіди з Кромптон і Сентрал Фолс, не зважаючи на жадну непогоду, беруть живу участь в роботі. На цей раз прибули автобусом крім них також з Вунсакет, Менвил, Тонтон і Фол Ривер, Масс.

Предсідатель Болюх річево розпочав віче. Потім попросив до слова шановного делегата. Публика привитала оплесками дорогого гостя з рідної батьківщини. Кождий звернув очи в сторону бесідника й став прислухуватися його бесіді. Мушу зазначити, що реферат шановного делегата, його щиро-патріотичні просвітні слова прикували вічевиків та зацікавили кождого. Всі зрозуміли, що тільки в Рідній Школі набувається національна освіта, а таки освіта є нашою будучністю. Я хочу звернути тут увагу нашим „лідерам", як місцевим так і поза місцевим, щоб на будуче були більше обережними й поважними, коли хочуть робити які запити бесідникови, бо видумувати і шепотіти в лавках дурниці й „гамір" робити на салі мов ті дітваки, я вважаю найгіршою дурнотою.

Такі крики в салі як „диктатура" на адресу президії, лише свідчать, що крикун обурений, виходить, чому не „я" предсідателем, адже „я" лідер, „я" вмію і т. п.

Я вважаю, що культурний нарід таких дурниць не встружe. Крайня пора, щоб опамататися й виступати поважно, як свідомі патріоти. Особливо у таких справах, як поміч „Рідній Школі", яка не має нічого спільного з партіями й політикою. Вона несе просвіту великому й малому, богатому й бідному; в кожде віконце несе світло сонця — науки.

Вічевик.

ТАРЗАН І ДОРОГОЦІННОСТИ З МІСТА ОПАР. (26)

При виході з брами їх стрінув величезний орангутанг. Він щось сердито буркотів і здавалося, що грозив Веперові й Тарзанові. Тарзан відповів малпі її мовою. Але малпа не заспокоювалася, а все більше й грізніше приступала до втікачів. Вепер перелякався й не знав, що буде з цього, бо видно було, що орангутанг готувався напасти на них. Та тут Тарзан рішився й пішов відважно проти малпи.

—o—

Вепер здивовано й перелякано слідкував за ним. Він бачив, як Тарзан нагнувся таксамо як малпа й став руками впиратися в землю. Тарзан і орангутанг довго кружляли, підступаючи один до другого, стараючися вибрати як найліпший момент для нападу. Обидва щось дуже шварґотали й видно страшили своїми голосами один другого. Нарешті нерви малпи не витримали і вона почала відходити геть.

—o—

Тарзан випростувався на ввесь зріст і спокійно подивився на Вепера, що зі страху ввесь тремтів. Далі вже їм ніщо не перешкаджало йти геть від заклятого міста Опара. Тарзан почав блукати по джунглях без цілі. Він не памятав нічого з минувшини. Вепер направляв його увесь час до фарми Тарзана. Веперови хотілося, щоб Тарзан вернувся додому, бо без нього годі дістати викуп за Джейні.

—o—

Одного вечора Тарзан і Вепер сиділи біля вогню, на якому пеклася дика безрога. Тарзан ніби щось пригадав собі. Він відчепив привязаний до паска кухоль, що був старанно затканий травою. З кухля Тарзан дістав кілька блискучих камінців і почав гратися ними, розглядаючи їх на своїй руці. Вепер зі здивуванням побачив, що на тих камінцях грає чудовими красками світло. Придивляючися, він переконався, що то дорогоцінні бриляінти.